

A Kúria a Veres Lajos Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Veres Lajos ügyvéd) által képviselt felperesnek a Nikházy és Társa Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Nikházy László ügyvéd) által képviselt I. rendű alperes és a Zagyva Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Zagyva Norbert István ügyvéd) által képviselt II. rendű alperesek ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása, jogalap nélküli gazdagodás megtérítése iránt a Miskolci Városi Bíróság előtt 29.P.22.182/2011. számon megindított és a Miskolci Törvényszék 2.Pf.21.269/2012/3. számú jogerős ítéletével befejezett perében a felperes által 21. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

ítéletet:

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 nap alatt az I. rendű alperesnek 100.000 forint, a II. rendű alperesnek 20.000 forint felülvizsgálati perköltséget fizessen meg.

A felperes illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt 438.000 (négy százharmincnyolcezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

I n d o k o l á s

Az I.r. alperes 2006. július 28-án a II.r. alperes tulajdonában lévő ... forgalmi rendszámú Renault Clio típusú személygépkocsival közlekedett. Egy balra ívelő útkanyarban előzni kezdte az előtte haladó gépkocsit. Az előzés közben a gépkocsit 70-80 km/óra sebességre gyorsította. Az előzés befejezése után visszatért a saját forgalmi sávjába. Ekkor észlelte a vele szembe haladó aratócséplő gépet, amelynek vágó asztala átnyúlott az ő forgalmi sávjába oly mértékben, hogy a mellette való elhaladás lehetőségét kizárta. Az I.r. alperes erőteljesen fékezett, a gépkocsi kerekei blokkoltak és ennek következtében kormányozhatatlanná vált, az úttest felező vonala felé sodródott és ütközött a kombájnnal. A balesetben az I.r. alperes súlyos koponya és agysérülést szenvedett. A jobb szemét elvesztette, továbbá az agyállomány részleges eltávolítása folytán személyiségzavar alakult ki nála; a munkaképessége 67%-ban csökkent. Ha a megengedett 50 km/h sebességgel haladt volna, az ütközést lassító fékezéssel el tudta volna kerülni.

A rendőrség a kombájn vezetője ellen a nyomozást megszüntette, azzal az indokolással, hogy a baleset oka kizárólag az I.r. alperes gyorshajtása volt.

Az I.r. alperes a Miskolci Városi Ügyészség útján pótmagánvádat terjesztett elő. A pótmagánvád 2007. április 13-án érkezett a Miskolci Városi Bíróságra. A városi bíróság a vádlottat az ellene közúti baleset gondatlan okozásának vétsége miatt emelt vád alól felmentette.

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság a kombájn vezetőjének bűnösségét megállapította, majd a Debreceni Ítéltábla felmentette. A felperes 2008. június 2-án két példányban megküldte az I.r. alperesnek az írásba foglalt, általa már aláírt egyezségi megállapodást, azzal, hogy annak egyik példányát az I.r. alperes aláírva küldje vissza.

Az I.r. alperes 2008. június 10-én az egyezségi megállapodás általa is aláírt példányát a felperesnek visszaküldte. A küldemény 2008. június 16-án érkezett a felpereshez.

A felperes az egyezségnek megfelelően 2008. június 18-án átutalt a felperesnek 4 millió forint nem vagyoni kártérítést és egy másik bankszámlára átutalta az ügyvédi munkadíjat.

A Felperes a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság ítéletét 2009. február 18-án, a Debreceni Ítéltábla 2009. december 19-én vette kézhez.

A felperes 2011. április 15-én felszólította az I.r. alperest, hogy az egyezség alapján felvett 4.094.353 forintot fizesse vissza, mert a Debreceni Ítéltábla a kombájn vezetőjét bűncselekmény hiányában felmentette. Ezzel egyidejűleg a gépkocsi tulajdonosát is felszólította a gépkocsiban esett kár megtérítésére kifizetett 521.172 forint visszafizetésére. A felszólításnak az alperesek nem tettek eleget, ezért ellenük a felperes keresetet indított.

Az I.r. alperest 4.150.273 forint és ennek 2011. április 15-étől járó kamatai, a II.r. alperest 379.440 forint és annak 2011. április 15-étől járó kamatai megfizetésére kérte kötelezni.

Mindkét alperes elleni keresetét elsődlegesen jogalap nélküli gazdagodásra alapította.

Az I.r. alperes elleni keresetének jogcímeiként az egyezség semmisségét is megjelölte. Az egyezséget jogszabályba és a jóerkölcsbe ütközőnek tartotta.

Az egyezség szerint a gépjármű üzemmentartójának kötelező felelősségbiztosításáról szóló 190/2004 (VI.8.) Korm. rendelet 7. §-ának (1) bekezdésébe ütközik, mert az I.r. alperes károkozó volt és nem károsult.

Az egyezség a jóerkölccsel pedig azért ellentétes, mert az I.r. alperes nem tájékoztatta arról, hogy a közbíró eljárást a rendőrség megszüntette.

Nem tájékoztatta a pótmagánvádas ügyben első fokon hozott felmentő ítéletről sem.

Az elsőfokú bíróság az I.r. alperest 4.000.000 forint és 2008. június 18-ától járó kamatai megfizetésére kötelezte; a keresetet az

I.r. alperessel szemben ezt meghaladóan, a II.r. alperessel szemben egészében elutasította.

Ítéletét a következőkkel indokolta: A Ptk. 200. §-ának (2) bekezdése értelmében az a szerződés semmis, amely jogszabályba ütközik, vagy amelyet jogszabály megkerülésével kötöttek. A felperes és az I.r. alperes egyezsége nem ütközött a gépjármű üzemeltetőjének kötelező felelősségbiztosításáról szóló 190/2004 (VI.8.) Korm. rendelet 7. §-ának (1) bekezdésébe.

A felperes jogerős büntető bírói határozat lezárása nélkül saját elhatározásából kötötte meg az egyezséget.

Az a körülmény pedig, hogy a károkozónak tartott személy büntetőjogi felelősségének megállapítása nem történik meg, nem teszi utólag a kártérítési felelősség tárgyában kötött egyezséget semmissé.

A Ptk. 200. §-ának (2) bekezdése szerint semmis a jóerkölcsbe ütköző szerződés is. Jóerkölcsbe ütközőnek minősül a szerződés akkor, ha a szerződéssel elérni kívánt cél, a kötelezettség jellege, a szerződés tárgya az általánosan elfogadott normákat és szokásokat nyilvánvalóan sérti, és azt ezért az általános társadalmi megítélés is egyértelműen tisztességtelennek minősíti. Utalt a Legfelsőbb Bíróság EBH. 2005/1234. szám alatt közzétett határozatára.

„Önmagában” az egyezés a jóerkölcsbe nem ütközik.

Az eset egyedi körülményeire tekintettel azonban mégis ezt kellett megállapítani. Az alperes ugyanis elhallgatta azt a tényt, hogy a rendőrség 2007. január 4-én kelt határozatával a nyomozást a kombájn vezetője ellen megszüntette, elhallgatta azt is, hogy Miskolci Városi Ügyészség a határozat elleni panaszt elutasította.

Az I.r. alperes az általa aláírt egyezséggel együtt ugyan a pótmagánvádat is megküldte a felperesnek, a felperes azonban a pótmagánvád kézhezvételekor az egyezséget tartalmazó okiratot már aláírta, így ha nem teljesíti az egyezésben vállalt kötelezettségét, szerződésszegést követett volna el. A társadalmi közfelfogásnak az felel meg, hogy „aki kárt maga okozta, kártérítésben ne részesüljön”.

A felek egyezsége mindezt a jóerkölcsbe ütközik, ezért érvénytelen, s az érvénytelen egyezés alapján felvett 4.000.000 forintot az I.r. alperes köteles visszafizetni.

A II.r. alperes kárát ráutaló magatartással létrejött egyezés alapján térítette meg a felperes, ezért az egyezés alapján teljesített kártérítés nem tekinthető jogalap nélkülinek.

A felperes és az I.r. alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet részben megváltoztatta és az I.r. alperes elleni keresetet is teljesen elutasította, a II.r. alperest marasztaló elsőfokú ítéleti rendelkezést pedig helybenhagyta.

A jogerős ítéletének indokolásában a másodfokú bíróság kifejtette: A felek egyezsége nem volt a jóerkölcsbe ütköző.

Nem volt egyértelmű, hogy a balesetért nem a kombájn vezetője volt a felelős. Nincs olyan előírás, hogy a biztosító, így a felperes

csak akkor köteles teljesíteni, ha jogerős büntetőbíróági ítélet állapítja meg a balesetben érintett felek felelősségét, ehhez a szabálysértési hatósági határozat vagy valamelyik balesetben részes fél elismerő nyilatkozata is elegendő lehet.

A felperes által kifogásolt I.r. alperesi magatartás legfeljebb arra szolgáltatott volna alapot, hogy a felperes az egyezséget a Ptk. 210. §-a alapján tévedés vagy megtévesztés címén megtámadja.

A felperes azonban az egyezséget nem támadta meg azt követően, hogy a büntetőbíróági ítéletek tartalmáról értesült. Az volt az álláspontja, a megtámadás elmulasztását kívánta pótolni az egyezés semmisségére való hivatkozással, amire nincs lehetőség.

A felperes és a II.r. alperes között ráutaló magatartással létrejött szerződés nem ütközik jogszabályba, ezért nem semmis. A felperes a II.r. alperes részére ráutaló magatartással létrejött megállapodás alapján teljesített, ezért a kifizetett összeg visszakövetelésére jogalap nélküli gazdagodás címén sincs lehetőség.

A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a keresetének helyt adó ítélet meghozatalát kérte.

Azt nem vitatta, hogy az egyezés megtámadására megállapított határidőt elmulasztotta. Már arra sem hivatkozott, hogy az egyezségek a jóerkölcshöz ütköznenek. Állította azonban, hogy az egyezségek a Ptk. 345. § (1) bekezdésével és 339. §-ának (1) bekezdésével és a gépjármű üzemeltetőjének kötelező felelősségbiztosításáról szóló, az egyezségkötés idején hatályos 190/2004. (VI.8) Korm. rendelet (R.) 7. § (1) bekezdésének, valamint a 14. § (1) bekezdésének rendelkezéseivel ellentétesek. A Ptk-nak és a R-nek ezek a szabályai eltérést nem engedőek, így „nem volt joga arra, hogy olyan személynek fizessen kártérítést, aki maga felelős az önmagának okozott kárért”. Az említett jogszabályok „nem adtak mérlegelési jogot arra, hogy a károkozó I.r. alperes helyett fizessen kártérítést a II.r. alperesnek”.

Az alperesek felülvizsgálati ellenkérelmükben a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérték. Az I.r. alperes hangsúlyozta, hogy a felek megállapodása nem ütközött jogszabályba, ezért nem semmis. Téves az a felperesi álláspont, hogy a felperesnek a felelősség kérdésében nem volt joga állást foglalni. A kombájnvezető büntetőjogi felelősségre vonásának elmaradása nem eredményezte a kártérítési felelősség megszűnését.

Az egyezésben vállalt kötelezettségét a felperes annak ismeretében teljesítette, hogy a hivatalból indult büntető eljárás megszüntetéséről és a pótmagánvádra indult eljárásról tudomást szerzett. A teljesítéssel a felperes az egyezséget megerősítette, ami a megtámadás jogát megszüntette.

A II.r. alperes felülvizsgálati ellenkérelme ugyancsak a keresetet vele szemben elutasító jogerős ítélet hatályában való fenntartására irányult.

Arra hivatkozott, hogy nem jogalap nélkül vette fel a felperestől a perben visszakövetelt összeget, hanem kártérítés címén, így az jogalap nélküli gazdagodásként tőle vissza sem követelhető.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

A Kúria a felülvizsgálati eljárásban a jogerős ítéletet a Pp. 275. §-ának (1) és (2) bekezdése értelmében a jogerős ítéletet az abban megállapított tényállás alapján a felülvizsgálati kérelem korlátai között vizsgálhatja felül. A Pp. 270. §-ának (2) bekezdése a jogerős ítélet felülvizsgálatát jogszabálysértés esetén teszi lehetővé. A jogerős ítélet nem jogszabálysértő.

A perbeli közlekedési baleset körülményei tisztázottak voltak, annak csak a büntetőjogi következményei voltak vitásak.

A Ptk. 345. § (1) bekezdésének és 339. § (1) bekezdésének rendelkezései semmilyen tiltó szabályt nem tartalmaznak; azok csak a kártérítési felelősség általános, illetve a fokozott veszéllyel járó tevékenységgel okozott károkért való felelősség feltételeit tartalmazzák. A káreseményben érintett felek a kárviselésről szabadon állapodhatnak meg. Az R. 7. §-ának (1) bekezdése és 14. § (1) bekezdése sem tartalmaz olyan rendelkezést, amely kizárja, hogy a felperes a káresemény körülményeit szabadon mérlegelje és maga döntsön, hogy a kártérítést igénylő felet a kártérítés megilleti-e. A kártérítési felelősség feltételeinek meglétéről vagy hiányáról való döntésben a biztosítót, s a kártalanítási számla kezelőjét más hatóság határozatai nem kötik.

A felperest sem korlátozta egyetlen jogszabály sem abban, hogy a baleset körülményeit maga megvizsgálja és állást foglaljon abban, hogy veszélyes üzemek összeütközése esetén melyik fél tehető felelőssé, és ha mindkét fél felróható közrehatása megállapítható, a kárt milyen arányban kötelesek viselni.

Nincs olyan jogszabályi előírás sem, amely a biztosítót arra kötelezné, hogy a kártérítési igényekről a büntetőjogi felelősségről döntő ítélet ismeretében foglaljon állást.

A büntető eljárás bizonyítási anyaga természetesen a kárigényekről való döntésnél felhasználható. A biztosítót - adott vonatkozásban a felperest is, mivel csak a megtérítési igények érvényesítésekor tér el a jogi helyzete a biztosítóétól - is terheli az a kötelezettség, hogy a káresemény következményeiről a lehető legrövidebb időn belül állást foglaljon, az esemény körülményeit saját szakértőivel is megvizsgálja.

A károsult jogos érdekeit sérti, ha arra kényszerül, hogy az esetleg hosszadalmas büntető eljárás befejezését megvárja, és emiatt utána juthat csak hozzá az őt megillető kártérítéshez.

Ha a balesetben érintett felek valamelyike a biztosító állásfoglalásával nem ért egyet, igényét polgári perben érvényesítheti. A Pp. 4. § (1) bekezdése értelmében polgári perben eljáró bíróságot sem köti más hatóság döntése és az ebben

megállapított tényállás sem. A Pp. 4. §-ának (2) bekezdése csak annyi korlátozást tartalmaz, hogy „ha jogerősen elbírált bűncselekmény vagyoni jogi következményei felől polgári perben kell határozni, a bíróság a határozatokban nem állapíthatja meg, hogy az elítélt nem követte el a terhére rótt bűncselekményt”. A kombájn vezetőjének a pótmagánvádas eljárásban történt elítélése, majd jogerős felmentése az alperesek kártérítési igényét nem érintette. A felmentés nem tette a kifizetett kártérítést jogalap nélkülivé, a büntető ítéletnek ilyen jogkövetkezménye nem volt.

A felperes egyezség alapján teljesített kifizetéseket. Az egyezség jogszabály tiltó rendelkezésébe nem ütközött, így nem volt semmis. A felperes az egyezségeket nem támadta meg, így tévedés, illetve megtévesztés címén való érvénytelenné nyilvánítására sem volt lehetőség.

Az egyezség tévedés címén való megtámadása Ptk. 240. § (2) bekezdésében szabályozott különös feltételei pedig egyébként fenn sem álltak.

A kifejtettekre tekintettel a mindenben helytálló jogerős ítéletet a kúria a Pp. 275. §-ának (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A felperes felülvizsgálati kérelme nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 270. §-ának (1) bekezdése szerint alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése alapján köteles az alperesek felülvizsgálati perköltségét megfizetni.

A felperes személyes illetékmentessége (1990. évi XCIII. tv. 5. § (1) bekezdés d) pont) folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Budapest, 2013. május 27.

Dr. Molnár Ambrus sk. a tanács elnöke, Dr. Szűcs József sk. előadó bíró, Dr. Virág Csaba sk. bíró

A kiadmány hitelül:

AM

írnok